

תפ"ח 26100/07/17 - מדינת ישראל נגד יוסף ברוך (עציר) - הובא

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

15 ספטמבר 2019

תפ"ח 26100-07-17 מדינת ישראל נ' ברוך (עציר)

לפני כב' השופט רענן בן-יוסף, אב"ד

כב' השופטת אירית קלמן ברום

כב' השופט אברהם הימן

מדינת ישראל

המאשימה

ע"י ב"כ עו"ד יעל הראל

נגד

הנאשם

יוסף ברוך (עציר) - הובא באמצעות שב"ס

הכרעת דין

השופטת א' קלמן-ברום:

ביום 13.6.2017 בשעות הבוקר הוזעק צוות מד"א לחדר 204 במלון רנסנס בתל-אביב, שם מצא את דליה ברוך ז"ל (להלן: "המנוחה"), כשהיא שכובה על גבה ללא רוח חיים, לא נותר לצוות אלא לקבוע את מותה (ת/14). הנאשם נמצא בחדר הרחצה כשהוא רטוב, מדמם עם חתכים מרובים בגפיים העליונות. הנאשם פונה לבית החולים איכילוב לקבלת טיפול רפואי (ת/15), שם טופל עד ששב לאיתנו.

כתב האישום

1. על פי הנטען בכתב האישום, בתאריך 12.6.2017 בשעה 22:00 או בסמוך לכך, התגלע ויכוח בין הנאשם והמנוחה, בעת שהייתם במלון רנסנס בתל אביב, חדר מספר 204 (להלן בהתאמה: "המלון", "החדר"), לאור הודעת הנאשם למנוחה כי למחרת יטוסו חזרה לתורכיה, מקום מגוריהם משנת 2001, וסירובה לעשות כן (להלן: "הוויכוח"). ברקע הדברים עמד חוסר שביעות רצונה של המנוחה ממגוריהם הממושכים בתורכיה והבעת רצונה לחזור ולהתגורר בישראל. במהלך הוויכוח חזרה המנוחה שוב ושוב על כוונתה להישאר בישראל ולשכור דירה באשדוד, הגבירה קולה וצעקה ללא הרף. הנאשם ניסה להסותה אך המנוחה התעלמה מבקשתו לחדול מצעקותיה. בעקבות דברים, לאחר שגמלה בלבו של הנאשם ההחלטה להמית את המנוחה, נטל הנאשם כרית מהמיטה והצמידה בחוזקה לפניה של המנוחה באופן שחסם את אפה ואת פיה ומנע אספקת חמצן לאיברים חיוניים (להלן: "החניקה") והתשניק גרם למותה. לאחר מכן ניסה הנאשם לשים קץ לחייו.

תשובת הנאשם לכתב האישום

2. במענה לכתב האישום, כפר הנאשם בביצוע עבירת הרצח בכוונה תחילה, כמיוחס לו בכתב האישום. הנאשם הכחיש כי גמלה בליבו ההחלטה לגרום למותה של המנוחה. בנוסף, חלק הנאשם על הקביעה כי מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מחניקה. הנאשם טען כי בינו ובין המנוחה התנהל דו-שיח, לא ויכוח, בנוגע לחזרתם לתוריה ויתכן שהמנוחה ציינה כי היא רוצה לשכור דירה באשדוד. הנאשם ציין כי בהיותם בחדר במלון, המנוחה צרחה והשתוללה ואישר כי שם כרית על פניה מספר פעמים, למספר שניות, לא בחוזקה, כדי להרגיעה וכי רצה שתחליש את קולה. לטענתו, המנוחה קמה בכוחות עצמה לאחר מכן והתהלכה בחדר ואז נפלה. להגנתו טען הנאשם כי המנוחה סבלה ממחלת נפש והתנהגויות פסיכוטיות, כי הייתה מטופלת גם בישראל וגם בתוריה וכי משפחתה בישראל לא הייתה מסוגלת להחזיקה. הנאשם הוסיף כי חייו עם המנוחה והטיפול בה לא היו קלים ובאותו שלב היה שרוי בייאוש, בלע כדורים, חתך את ידיו, ובהמשך הועבר לבית חולים. בהמשך המשפט תיקן הנאשם במעט את תשובתו וכפר בכך שהמנוחה הביעה חוסר שביעות רצון מהמגורים בתוריה, וכי לא הצמיד כרית לפניה באופן שגרם לחניקה.

יריעת המחלוקת

3. אין מחלוקת בין הנאשם והמאשימה שהמנוחה סבלה עובר למותה מבעיות רפואיות, גופניות ונפשיות, אשר הכבידו על הנאשם. אין חולק גם שבערב יום 12.6.2017 (להלן: "יום האירוע") בעת שהייתם בחדר במלון, המנוחה התנהגה בהיסטריה. לטענת המאשימה, במהלך הוויכוח בין הצדדים, תחושת הייאוש של הנאשם הגיעה לשיאה והוא החליט להמית את המנוחה באמצעות הצמדת כרית לפניה ואחר כך לשים קץ לחייו. הנאשם כפר ברצונו לגרום למות המנוחה, טען שלא ידע כי המנוחה מצאה את מותה באותו מועד וכי מותה נגרם בנסיבות טבעיות כתוצאה מתחלואיה. לטענת הנאשם לניסיונו האובדני אין קשר למותה של המנוחה.

הפסקת ייצוג סניגור

4. הנאשם יוצג תחילה על ידי סניגור פרטי ולאחר מכן על ידי ארבעה סניגורים ציבוריים. הנאשם הביע אי שביעות רצון מהייצוג ובקש לייצג את עצמו. בית המשפט עשה כל שביכולתו, חזר והפציר בנאשם לאורך כל ההליך כי חשוב וטוב לו, בפרט נוכח עבירת הרצח שבה הוא מואשם, כי יהיה מיוצג על ידי סניגור. בית המשפט, בסיוע הסניגורים ובסיוע באת כח המאשימה ניסו פעם אחר פעם לשכנע את הנאשם והפצירו בו להסכים למינוי סניגור.

בתוך כך, ביום 24.12.2018 הגישה המאשימה בקשה לקביעת תזכורת בנוכחות נציג הצוות הפנימי של הסנגוריה הציבורית, "לאור העובדה שמדובר בתיק רצח, ומכיוון שברי שייצוג בתיק שכזה הינו חיוני ויטיב עם המשיב". ביום 6.1.2019 נתקבלה תגובת הסניגוריה הציבורית אשר סקרה את בקשות הנאשם לשחררה מייצוגו, את הדיונים בפניו

ואת החלטתנו המפורטת לשחרר את הסניגוריה הציבורית מייצוג. כעולה אף מתגובת הסניגוריה הציבורית, במהלך התקופה הרלוונטית, חשיבות ייצוגו הוסברה לנאשם פעמים רבות בשיחות עמו, בדיונים בבית המשפט, מצד הסניגורים ומצד בית המשפט. כל מאמצי השכנוע לא נשאו פרי. בנסיבות אלה, בהן הנאשם הביע רצונו לייצג את עצמו באופן נחרץ, נתונה לנאשם הזכות להחליט בעצמו על דרך ניהול הגנתו (ע"פ 5889/01 **נחום נ' מדינת ישראל**, פסקה 9 (2.2.2005)). לעמדת הסניגוריה הציבורית, בנסיבות אלה, בהן הנאשם אינו רוצה להיות מיוצג על ידי סניגור מטעמה ובנסיבות בהן הסניגור הציבורי אינו זוכה לאמון מצד הנאשם, אין לכפות את הייצוג על הנאשם ועל הסניגוריה והדבר לא יקדם את ניהול המשפט או את השמירה על זכויות הנאשם בהתאם לסעיף 17(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982.

לאחר שהנאשם עמד בסירובו והודיע באופן סופי כי הוא רוצה לייצג את עצמו, החליט בית המשפט לקיים ישיבת הוכחות מצומצמת בהיעדר סניגור ולאחריה לשוב ולנסות לשכנע את הנאשם כי יסתייע בסניגור. בית המשפט הציע לצדדים, מספר פעמים, לפנות לגישור, אך הנאשם סרב. הנאשם עמד על דעתו לייצג את עצמו בשלב ההוכחות והסיכומים תוך שנתמך ונעזר במידת מה על ידי קרוביו. הנאשם אף לא נעתר להצעת בית המשפט לפיה יותר לו לשאול שאלות במקביל לסניגור ככל שיתמנה.

הנאשם אינו משפטן, התכונן, ייצג את עצמו כשהוא בקיא היטב בחומר הראיות, חקר את העדים, טען את טיעוניו וסיכם. במהלך הישיבות שהתקיימו, הקפיד בית המשפט ווידא שהנאשם מודע לזכויותיו, תוך הקפדה יתרה על קיום הליך הוגן, כך גם נהגה באת כח המאשימה, לאורך כל ההליך.

ראיות התביעה

5. מטעם התביעה העידו שורת עדים ובהם חוקר המשטרה ועדי הרפואה המשפטית. העד הראשון, רס"ם שחר סודרי, חוקר במרחב ירקון, גבה את אמרות הנאשם בבית החולים לאחר שהנאשם חזר להכרה ביום 15.6.2017 וערך תשאול (ת/1ב) שמטרתו עדכון החשוד בדבר מצבו וקבלת גרסה ראשונית. כן הוגשו תמליל ודיסק חקירה מיום 16.6.2017 (ת/1, ת/1א בהתאמה), הודעת הנאשם בכתב יד (ת/2), אמרת הנאשם בהדפסה (ת/2א), תמליל (ת/2ב) ודיסק קולי (ת/2ג). לאחר ששוחרר מבית חולים הועבר הנאשם לבית מעצר והוגש תיעוד חקירותיו ממועדים 25.6.2017, 2.7.2017: אמרה (ת/3, ת/4), תמליל (ת/3א, ת/4א) ודיסק חזותי (ת/3ב, ת/4ב). בתחילת חקירתו הנגדית העיד רס"ם סודרי כי בתשאול בבית החולים הסביר לנאשם כי הוא חשוד ברצח ומה זכויותיו והוסיף כי התרשם שהנאשם הבין אותו, שאל שאלות לגבי בני המשפחה ותקשר. בהמשך חקירתו הנגדית השיב העד לשאלות לגבי מהלך החקירה.

- 6.** עד התביעה מס' 2 ד"ר חן קוגל, מנהל המרכז הלאומי לרפואה משפטית, אשר נכח בזירת האירוע, ערך בקשה לרישום זירת אירוע (ת/5), צוטט לצורך מזכר ממצאים ראשונים מבדיקתו בזירה (ת/6) וערך חוות דעת מומחה (ת/7). ד"ר קוגל מצא על גופת המנוחה סימני לחץ על הפנים המתיישרים עם חסימת דרכי הנשימה וסימני ייתכנות חזקה לחנק (ר' ת/6).
- 7.** עד התביעה האחרון היה ד"ר אלון קריספין אשר ערך את חוות דעת נתיחת גופת המנוחה (ת/9), חוות דעת בדיקה טוקסיקולוגית למנוחה (ת/10), חוות דעת משלימה במענה לשאלה (ת/11), חוות דעת לגבי הנזקים והסיכון שהנאשם גרם לעצמו (ת/12). ד"ר קריספין נשאל בחקירתו הנגדית לגבי מחלות שונות מהן סבלה המנוחה וציין כי יש ממצאים חדים שמצביעים על סיבת המוות, בהמשך השיב כי פצעי השפשוף סביב הפה והאף פחות מתאימים לפריחה וגרד, כי הפרעות בקצב הלב אצל מי שסובל מצלקות בשריר הלב יכולות להסביר את המוות בהיעדר סיבת מוות חדה. ד"ר קריספין לא הסכים שהלב של המנוחה היה במצב קריטי, ואישר כי הפרעה בקצב הלב מהסוג של פרפור חדרים למשל, יכולה להיגרם באירוע של תשניק. העד הסביר כי הממצאים החדים שנמצאו נותנים תמונה אפשרית וסבירה של תשניק כתוצאה מחסימה חיצונית של דרכי הנשימה ולא בדרך אחרת. יתר הממצאים החולניים הרבים הם ממצאים כרוניים ומיוחסת להם חשיבות משנית אך לא בטלה. ד"ר קריספין קיבל את מנגנון התשניק כסיבת המוות או האירוע שבגיניו החלה שרשרת האירועים שהובילה למוות מסיבה פיזיולוגית אחרת.
- המאשימה הגישה בהסכמה קלסר מוצגים בו עיין הנאשם מבעוד מועד (עמ' 51, 52 לפרוטוקול).

זירת האירוע

- 8.** בבוקר יום 13.6.2017 הבחינה חדרנית המלון, על פי הודעתה (ת/34), ברטיבות בכניסה לחדר ולאחר שפתחה את הדלת הבחינה במנוחה שוכבת על הרצפה וקראה לאיש האחזקה. על פי הודעתו של איש האחזקה (ת/38), הוא נכנס לחדר, ניגש לחדר האמבטיה כדי לסגור את הברז והבחין בנאשם שוכב בתוך האמבטיה ובחתכים בידו והזעיק את קצין הביטחון. על פי הודעתו של קצין הביטחון (ת/35) המנוחה שכבה על גבה, עיניה פקוחות וללא דופק, על כן הזעיק אמבולנס. לאחר מכן כרך לנאשם חוסם עורקים בגפיו העליונות. צוות מגן דוד אדום קבע את מותה של המנוחה ופינה את הנאשם לבית חולים. האירוע דווח למשטרה ולזירה הגיעו חוקרי המעבדה לזיהוי פלילי (מז"פ).
- 9.** דו"ח חקירת מז"פ (ת/26) כלל תיאור הזירה, מיקום גופת המנוחה, פירוט תרופות שנמצאו בזירה, איסוף חומר ביולוגי, איסוף מוצגים ובהם מכתב הפותח במילים: "בצער רב אני כותב איגרת זו..." ומכתב נוסף קרוע לחלקים ודיסק תצלומים (ת/26א). בנוסף הופק דו"ח איוש חדרי מלון (ת/16), דו"ח פתיחת דלת החדר (ת/17), פירוט תרופות

שנמצאו בחדר (ת/18), בוצעו העתקים ממצלמות אבטחה (ת/19), נלקח דיסק ממצלמות האבטחה ופורטו התרחשויות סמוכות (ת/20), נתפסו מכשירי טלפון נייד ובוצעו חדירות והורדת נתונים על פי צו (ת/21).

מכתב הפרידה

10. בזירה נמצאו שני מכתבים, האחד נמצא קרוע בפח האשפה (להלן: "**המכתב הראשון**") ומכתב נוסף, אשר כונה על ידי הנאשם "מכתב הפרידה" (להלן: "**המכתב השני**"). מפאת חשיבותם של המסמכים, יובא נוסחם להלן.

נוסח המכתב הראשון:

"בצער רב אנחנו הולכים (כך במקור - א' ק' ב') מהעולם, עוזבים אותכם בצער רב לא נישארה בררה אני חולה אישתי דליה חולה מאוד נפשית אני לא יכול להמשיך יותר בחיים אלו אני מבקש סליחה מכל המשפחה סליחה אני יודע שאתם לא מוכנים למכה הזאת אבל אין לי בררה".

נוסח המכתב השני:

"בצער רב אני כותב איגרת זו אני יוסף ברוך נאלץ לבצעה פועלה זאת בצער רב, ומסיים את חיינו. אני חולה ללא תקנה אישתי חולת נפש הרבה זמן ואני מטפל בה כ 25 שנה לא יכול יותר ניפרד מימכם בדרך הקשה הזאת.

מבקש סליחה מביתי סיגל ובעלה הנכדים אמי אחי ואחותי וכל המשפחה התומכת שעזרה לי במשך השנים

מבקש משלטונות ישראל

*לקבור אותנו בקבר ישראל בישראל

*המדיה TVועתונות לא יפרסמו פרטים מזהים למנוע נזק נוסף למשפחה

* להעביר הודעה לשלטונות תורכיה על מותנו

איריס פלד אחותי 05x-xxxxxx

סילס ששון גיסי 05x-xxxxxx

בתודה מראש

יוסף ברוך"

11. בהעדר ממצא שונה, המאשימה מאמצת את גרסת הנאשם לפיה המכתבים נכתבו לאחר מות המנוחה ועובר לניסיונו האובדני. לשיטתה אין בקביעת מועד כתיבת המכתבים לשנות מהמסקנה כי תוכנם מבסס את המניע ואת כוונת הנאשם לגרום למותה של המנוחה ולשים קץ לחייו.

השחזור

12. בתאריך 25.6.2017 נערך שחזור מהלך יום האירוע בהסכמת הנאשם (ת/13 טופס הסכמה ודו"ח שחזור, ת/13א תמליל שחזור, ת/13ב דיסק שחזור). במסגרת השחזור הנאשם סיפר כי לאחר שאמר למנוחה למחרת שהם לא יחזרו לאשדוד אלא נוסעים לשדה התעופה, היא התחילה לצעוק **"אני לא חוזרת"**. לאחר שהצעקות התגברו ולא עלה בידו להשתיקה, הוסיף הנאשם:

"היא סירבה ואני לקחתי אחד הכריות כאן שהיו וניסיתי כאילו לסגור לה את הפה שהיא לא תצעק, שלא ישמעו את הצעקות שלה" (ת/13א, בעמ' 7).

בהמשך תיאר הנאשם כי המנוחה שכבה על גבה ליד המיטה בדיוק במקום בו נמצאה בזירת האירוע כמתואר בדו"ח מסכם זירת האירוע (ת/26 - סקיצה, תצלומים 3, 22, 26) תוך שלא סיפק לכך הסבר חד משמעי:

"ממצב של שם היא עברה למצב הזה פה כאשר אני לא בדיוק יכול לזכור..."

...

"עכשיו, אחרי שהיא קמה ורצה לפה, אני בדיוק לא הבנתי אם היא רצתה והתהפכה, או ש... כי... כי איך היא יכולה לעבור ממצב שהיא על הגב למצב בשכיבה? את זה אני לא... לא פתרתי. זאת אומרת, אני... אני בסופו... מה... מה שאני שמתי לב, מה שאני זוכר זה שמצאתי אותה כמו שאני עכשיו הדגמתי, שהיא מסתכלת למעלה וזה... זה כאילו השלב שאני מצאתי אותה במצב הזה" (ת/13א, בעמ' 9).

הנאשם שחזר כיצד הצמיד את הכרית לפניה של המנוחה, בהתחלה תיאר כי ביצע את המעשה מהצד ובהמשך תיאר כיצד רכן מעל המנוחה כשפניו אל פניה בזווית חזיתית והוא מצמיד את הכרית אל פניה בשתי ידי (ת/13א, בעמ' 18, ת/13ב).

13. בהמשך נשאל הנאשם ממה לדעתו מתה המנוחה:

"ש. ממה נפטרה אשתך לדעתך?"

ת. אני לא יודע.

ש. או-קי.

...

ש. או-קי.

ת. אבל אני לא חנקתי אותה.

ש. אז איך היא נחנקה?

ת. אני לא יודע. אני באמת לא יודע. תראה, אתם צריכים להבין שהאישה היא אישה חולה שסירבה לעבור טיפול אה... ממאיר שהיה לא בבית חולים. היא לא בריאה בנפשה, היא לא בריאה בגופה, אה... מה שאני אגיד יותר מזה? ...

... אבל יש כמה אירועים ש... שאני לא יכול להסביר אותם. שאם היא מהגב לשם עברה לפה עם ה... עם הראש לפה אני לא יכול להסביר את זה.

...

ש. או-קיי. רגע. אני שואל. יש משהו בסי... האם הסיפור שלך מסתדר עם זה?

ת. אני... תראה, אני עוד פעם אומר. אני לא יודע מה זה, אני לא יודע מה זה... אה... מת, אני לא יודע מה זה דופק. לא יודע. ניסיתי לבחון אותה, אני לא... לא יודע. הכל יכול להיות, הכל יכול להיות. אולי היא קמה אחרי שאני כבר הייתי ב... שם וקרה משהו קרה שאני לא יודע מה." (ת/13א, עמ' 24-25, ההדגשה שלי - א' ק' ב').

חוות דעת מנהל המרכז הלאומי לרפואה משפטית

14. על פי מזכר ממצאים מהבדיקה הראשונית בזירה (ת/6) עולה כי ד"ר קוגל הגיע לזירה בשעה 09:45 ובדק

את המנוחה שהייתה שרועה על הרצפה. נמצאו סימני לחץ על השפתיים והפנים (כגון ממצאים ברירית השפתיים) המתיישבים עם חסימת דרכי הנשימה, וייתכנות חזקה לחנק נוכח סימנים כגון שפכי דם נקודתיים בלחמיות. עוד דווח כי בזירה נמצאו כדורים ממשפחת הבנזודיאזפינים המשמשים לצורך הרגעה ויכולים לגרום לירידה ברמת ההכרה.

בחוות דעתו של ד"ר קוגל (ת/7) צוין כי המנוחה נמצאה שרועה של הגב, ראשה מונח על כרית ועל הכרית כתם הנחזה כדם. החדר נמצא יחסית מסודר, השטיח ספוג במים ועל רצפת חדר האמבטיה נמצא דם ספוג במים וחלוק רחצה ספוג בדם. על דלת האמבטיה מריחות דם וכן נמצאו טפטופי דם גם על הסדין והמיטה. נמצאו בפח ובחדר חפיסות ריקות של כדורים שונים כמפורט בדוח. על השולחן נמצא מכתב בחתימת הנאשם. הטמפרטורה באזור הגופה, על פי מספר מדידות, 25 מעלות והטמפרטורה בפי הטבעת 32.6 מעלות. נמצאה צפידת מוות מפותחת היטב בשרירי הגפיים והלסתות. בצדה האחורי של הגופה נמצאו כתמי מוות המחווירים מעט מאד בלחץ אצבע. בעפעף הימני העליון נמצא רושם לשפך דם תת-עורי סגול ומשני צדדי לחמיות העפעפיים נמצאו פטכיות בולטות. על פני האף נראים סימני לחץ, באזור הלחי הימנית נראים מעט שפכי דם תת-עוריים. בנחיריים לא נראים סימני חבלה טרייה. ברירית השפה העליונה נמצאו סימני שפשוף ושפך דם תת-עורי. זמן המוות המשוער הוערך בטווח של כ-5.5 שעות ממועד הבדיקה.

במסגרת חקירתו הנגדית צוין ד"ר קוגל כי הגעתו לזירה נועדה בדרך כלל לתת למשטרה הערכה ראשונית לגבי האירוע ואם הגופה הועתקה ממקומה. לגבי שעת המוות הסביר ד"ר קוגל, שניתן להעריכו חלקית בזירה, ושעת המוות הוערכה סביב 5 - 5.5 שעות בטרם הגעתם לזירה. ד"ר קוגל הוסיף כי "כמובן שאי-אפשר להגיד, בוודאי לא במקרה כזה, את

סיבת המוות מבלי שבוצעה נתיחה" וכי חישובים הכרוכים במשקל הגופה ובדיקת תוכן הקיבה מבוצעים רק בנתיחה.

חוות דעת נתיחת הגופה

15. המומחה מטעם התביעה, ד"ר אלון קריספין, קבע בחוות דעתו (ת/9) כי:

"על סמך ממצאי הנתיחה שביצעתי בגופת דליה שרה ברוך שנת לידה 1954, הריני לחוות דעתי כי מותה נגרם, קרוב לוודאי, מתשניק בעקבות חסימה של דרכי האוויר החיצוניות (האף והפה)."
(ת/9, בעמ' 6)

נתיחת הגופה בוצעה בתאריך 14.6.2017. הממצאים העיקריים כללו: (1) שפכי דם נקודתיים בלחמיות ובתוך עור הפנים; פצעי שפשוף באף, ובלחיים; דימומים תת-ריריתיים והתייבשות עור בשפה העליונה; גודש ניכר בפנים ובשכבה הפנימית של הקרקפת. (2) פצעי שפשוף בגבה שמאלית; שפך דם תת/תוך עורי בעפעף ימני. (3) דימום טרי בלשון. (4) שפך דם תת-עורי בקדמת השוק השמאלית.

למעט המתואר, לא נמצאו פצעי חבלה טרייה באיברי גוף נוספים ולא נמצא בדם אלכוהול, סמים, תרופות או חומרים אחרים שנבדקו (עלה חשד לנוכחות אמפטמינים שלא אומת בבדיקה נוספת על פי ת/10).

בנוסף נמצאו במסגרת הנתיחה ממצאים חולניים כרוניים שונים מהם סבלה המנוחה, ובהם: טרשת קשה בעורקי הצוואר והרחבה מפרצתית במוצא הוותין, צלקות נרחבות בשריר הלב וטרשת קשה בעורקים הכליליים (מחלת לב איסכמית), נפחת קשה בריאות, ממצאים המתיישרים עם מחלת ריאות כרונית, דלקת כרונית של בלוטת התריס, טרשת כליות שפירה.

סיבת המוות

חוות הדעת מצביעה כי מותה של המנוחה נגרם, קרוב לוודאי, מתשניק בעקבות חסימה של דרכי האוויר החיצוניות (האף והפה). הסימנים העיקריים המעידים על תשניק הם שפכי הדם הנקודתיים בעור הפנים ובלחמיות וסימנים המתאימים להפעלת לחץ חיצוני על האף ושפות הפה, פצעי השפשוף באף ובלחיים, הדימומים והתייבשות העור והרירית בשפה. ההסבר ללחץ המתואר יכול להיות כתוצאה מהצמדת חפץ החוסם את פתחי הנשימה או באמצעות כפות הידיים. באשר לפצעי השפשוף בגבה ושפך הדם בעפעף - לא ניתן לקבוע אם נגרמו כתוצאה מאחד מאלה אך נקבע כי יתכן קשר ביניהם. ממצאים אלה נגרמו מחבלה קשה, מכה או נפילה. כמו כן נשללה סבירות ממשית לגרימת תשניק בעקבות הפעלת לחץ חיצוני על הצוואר (חניקה) הואיל ולא נמצאו חבלות מתאימות בצוואר. היעדרם של ממצאים חולניים חדים

או חבלות נוספות על האמור שוללת במידה רבה אפשרות כי סיבת המוות שונה מהאפשרות שהוצגה. נוכחותם של שפכי דם בעור הפנים ובלחמיות מלמדת כי התשניק היה אפקטיבי וקרוב לוודאי גרם למות המנוחה. נקבע כי הדימום בקצה הלשון נגר כתוצאה מהיתפסות הלשון בין השיניים בעת סגירת הפה ובין מנשיכה.

צוין כי שפך הדם בקדמת השוק נגרם ממכה או נפילה, ככל הנראה מספר ימים לפני המוות.

מחלת הלב האיסכמית ומחלת הריאות גורמות לפגיעה בחילוף הגזים בדם ובאספקת הדם והחמצן לאברים חיוניים, בהתאמה, והפכו את המנוחה לשברירית ויכלו להחיש את מותה. הצלקות שנמצאו בשריר הלב מעידות על חוסר יציבות הלב תוך אפשרות להפרעת קצב קטלנית בכל עת. נוכח הממצאים החדים המעידים על תשניק לעומת ממצאים חולניים כרוניים - מקובל להניח שלממצאים החדים הייתה תרומה משמעותית יותר כסיבה למוות ולא כשל לבבי.

הזמן הנדרש להופעת תשניק

בחוות דעת משלימה מטעם ד"ר קריספין (ת/11) הוסבר כי הזמן הדרוש לגרימת מוות באמצעות חסימת דרכי האוויר החיצוניות (הפה והאף) הוא עשרות שניות. תהליך זה מתואר כהאטה בקצב הלב, ירידה בקצב פעולות הנשימה והשתנקות עד לסיום פעולת הנשימה והפסקת הפעילות המוחית. צריכת תרופות או סמים או מאבק הגורם לצריכה מוגברת של חמצן עלולים להחיש את התהליכים, ומחלה טבעית יכולה גם לגרום למועדות יתר להשפעה של מיעוט חמצן. לסיכום, נדרשות לפחות מספר שניות ואף עשרות שניות עד למוות.

הנזקים והסיכון שהנאשם גרם לעצמו

16. חוות דעת נוספת מטעם ד"ר קריספין (ת/12), שנערכה על בסיס מסמכים, עסקה בשאלה האם הנאשם יכול היה למות מאבדן דם כתוצאה מהחתכים אשר בידי ומה ההשלכות של שילוב התרופות עם איבוד הדם ואיבוד ההכרה.

מהתצלומים עולה כי באמה השמאלית נמצאים לפחות 7 פצעים, באמה הימנית לפחות 5 פצעים ובגב היד השמאלית 2 פצעים אופקיים. הפצעים קווים, מקבילים ואורכם נע בין 7-10 ס"מ, עם סימני תפירה. בגב היד הימנית נראה פצע נוסף בלתי סדיר ונראה כי בסמוך לו קיימים פצעים קווים נוספים בעלי רקמה בלתי ברורה.

על פי חוות הדעת עולה כי הפצעים יכלו להיגרם מחפץ חד כגון להב סכין; מועד היווצרותם מתיישב עם מועד האירוע. על פי הממצאים, הפצעים בידי החשוד היו שטחיים, לא גרמו לפציעה משמעותית ולא היו גורמים למוות. ניתן לייחס את ההידרדרות הנשימתית וההמודינמית לתרופות/סמים אותם נטל (Valium), ולא לדימום, כפי שסוכם ברשומה הרפואית.

כמו כן צוין בחוות הדעת כי לולא נטל הנאשם את התרופות/סמים הללו, קרוב לוודאי שלא היה מאבד את הכרתו.

לסיכום חוות הדעת, הממצאים מתיישבים עם גרסת החשוד לפיה הפצעים נגרמו בערב האירוע, אך הפצעים אינם קטלניים לכשעצמם. גם התרופות/סמים אותם נטל הנאשם אינם, על פי רוב, קטלניים לכשעצמם ואין קשר בין מנגנוני פצעי החתכים והתרופות/סמים ושילובם אינו מסכן חיים יותר מאשר השפעותיהם הנפרדות.

ראיות ההגנה

17. פרשת ההגנה נפתחה בעדותו של הנאשם. מטעם ההגנה העיד עד נוסף, פרופ' מיכאל אלדר, אשר ערך חוות דעת מטעם הנאשם (נ/1), זאת לאחר שהנאשם ויתר על עדותו של אחיו, יהודה. הנאשם הגיש בהסכמת התביעה את דו"ח התשאול של בתו סיגל (נ/א).

עדות הנאשם

18. הנאשם פתח את עדותו וסיפר אודות שירותו הצבאי. ציין כי הוא איש עסקים כארבעים שנה. לאחר מכן תיאר את מצבה הרפואי של אשתו אשר התדרדר מאז הולדת בתם. בשנת 2001 בני הזוג עברו לאיסטנבול לצורך השקעות, שם גם נמצאים קרובי משפחתו של הנאשם. לדברי הנאשם, המנוחה סבלה מבעיות פסיכיאטריות במשך שנים ממושכות והוא טיפל בה ודאג לה תוך שיתוף פעולה חלקי מצדה. כן תיאר הנאשם התקפות פסיכיאטריות שונות של המנוחה ומחלותיו שלו.

19. באשר ליום האירוע סיפר הנאשם כי בסביבות שעה 22:00 הודיע בקבלה כי יעזבו למחרת את המלון בו שהו ולאחר שחזר לחדר אמר למנוחה כי מחר ישובו לביתם באיסטנבול, ואז המנוחה נתקפה בהתקפת זעם, צעקות, התגלגלה במיטה כאשר הוא שכב לידה וניסה לשכנעה להנמיך את קולה, הניף לעברה כרית כדי שתירגע, וכדבריו: **"לא עליה חס וחלילה"**. הנאשם הוסיף והעיד: **"אני הייתי במה שנקרא פרץ רגשות..."** (עמ' 60 לפרוטוקול). לדבריו יצא אל המרפסת מספר פעמים ופתאום מצא את המנוחה על הרצפה משמאל למיטה, מעולפת, בדומה להתעלפויותיה בעבר. מאחר שלא הצליח להרימה, הניח כרית מתחת לראשה, יצא שוב למרפסת, ואז החליט לשים קץ לחייו. בשלב זה כתב את המכתבים, בלע כ-70 כדורים, ניגש לאמבטיה וחתך את ורידי ידיו. הנאשם הכחיש כי רצח את אשתו והכחיש שהייתה לו כוונה לגרום למותה.

20. במסגרת חקירתו הנגדית נשאל הנאשם מדוע טען שלא היה ויכוח בינו ובין המנוחה והופנה לדבריו הקודמים בפרוטוקול: **"לא היה בינינו ויכוח, אני לא מסכים שהיה ויכוח ב-12.06, בטח שלא בנושא של טורקיה"** (עמ' 50, ש' 13):

"ש. מפנה לפרוט' עמ' 50 ש' 13, למה אמרת שלא היה ויכוח ביניכם?

ת: כי עם אדם פסיכיאטרי אתה לא מדבר בצורה הגיונית על ויכוח. הוא צועק את הדברים שלו, אתה מנסה להסביר, אבל אתה מדבר עם אדם בעל פיצול אישיות, סכיזופרניה כרונית. צריך להבין שאתה מדבר אל כמה אנשים, לא אל בן אדם אחד. זו סכיזופרניה, רציתי להקריא מה זו סכיזופרניה, זה הסבר רפואי." (עמ' 67 לפרוטוקול).

ובהמשך:

"ש. גם בחקירות וגם בחקירה הראשית שלך אמרת שהארכת את השהייה שלכם פה מעל לתכנון?

ת. כן.

ש. כל הזמן דחית את הזמן שרצית לבשר לה שחוזרים לטורקיה, נכון?

ת. נכון."

ובהמשך:

"ש. לא יכולת לצפות מה שקורה.

ת. עברתי את זה שנה קודם.

ש. עוד נגיע לזה, אבל בחקירה שלך אמרת שאף פעם היא לא צעקה ברמות כאלה.

ת. תראי, שנה קודמת הצלחנו והצלחתי לשכנע אותה עם הבעיה בדיוק אותו דבר, עם הבנים ועם הסיפורים, ואני הארכת את השהייה שלנו כאן מהסיבה שחשבתי שהיא לא לקחה כדורים, ואני נתתי לה את הכדורים בפה ודאגתי שתבלע, אמרתי אולי התרופה תאפס אותה, תיישר אותה, ואז היא תחזור. מבחינתי, כן? אם לא הייתי בפרץ רגשות והיא הייתה נורמלית והכל בסדר, שתישאר פה, שתתגרש, תעשה מה שהיא רוצה. אני אף פעם לא שללתי את חירותה. היא נסעה לישראל מתי שרצתה, חזרה מתי שרצתה. אני אף פעם לא אמרתי לה לא."

(עמ' 67-68 לפרוטוקול).

חוות הדעת מטעם הנאשם

21. מטעם ההגנה הוגשה חוות דעתו של פרופ' מיכאל אלדר (נ/1) שהוא פרופ' לקרדיולוגיה. חוות דעתו של פרופ' אלדר התבססה על חוות הדעת נתיחת הגופה שערך ד"ר קריספין. פרופ' אלדר חיווה דעתו באשר לשאלה האם הממצאים הפתולוגיים במערכת של הלב וכלי הדם עשויים להיות סיבה למותה של המנוחה. פרופ' אלדר ציין כי המנוחה סבלה ממחלת לב קשה וכי הסיבה השכיחה ביותר למוות פתאומי באוכלוסייה הכללית היא מחלת לב כלילית. מסקנתו של פרופ' אלדר הינה:

"במקרה שלפנינו מצבם הפתולוגי של העורקים הכליליים הטרשתיים ושריר

הלב הצלקתי והלייפתי, היו ללא ספק מצע נוח לגרימת הפרעות הקצב שתוארו לעיל, ולמותה של המנוחה."
(נ/1, בעמ' 3).

דין והכרעה:

המסגרת הנורמטיבית - יסודות עבירת הרצח

22. ראשית נבחן את שאלת אחריותו של הנאשם בהתאם ללשון החוק שהיה בתוקף בעת המעשה ובעת הגשת כתב האישום (להלן: "**החוק הקודם**"). בהמשך נתייחס לתיקון מס' 137 לחוק העונשין (להלן: "**התיקון**") שנכנס לתוקפו בימים אלו, נישם את הוראות המעבר ובחירת החיקוק המקל כמצוות סעיף 25 לתיקון (השוו: תפ"ח 57564-12-15 **מדינת ישראל נ' גרנות**, פסקה 37-39 (11.7.2019)).

23. התביעה מייחסת לנאשם עבירת רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**") אשר נוסחו (עובר לתיקון):

"300. רצח

(א) העושה אחת מאלה יאשם ברצח ודינו - מאסר עולם ועונש זה בלבד:
(1) ...
(2) גורם בכוונה תחילה למותו של אדם;
..."

אשר יש לקראו יחד עם סעיף 301 אשר נוסחו (עובר לתיקון):

"301. כוונה תחילה

(א) לענין סעיף 300, יראו ממית אדם כמי שהמית בכוונה תחילה אם החליט להמיתו, והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו.
(ב) לענין ההחלטה וההכנה להמית, אין נפקא מינה אם החליט להמית את האדם או את מישהו, מסויים או בלתי מסויים, מבני משפחתו או מבני גזעו.
(ג) כדי להוכיח כוונה תחילה אין צורך להראות שהנאשם היה שרוי בהלך נפש מסויים במשך זמן פלוני או תוך תקופה פלונית שלפני ביצוע העבירה

או שהמכשיר שבו בוצעה הוכן בזמן פלוני שלפני המעשה."

24. היסוד העובדתי הנדרש לקיום העבירה, "גורם... למותו של אדם", מחייב את המאשימה להוכיח כי במעשיו גרם הנאשם למות המנוחה.

25. היסוד הנפשי הדרוש לצורך התגבשות העבירה הנו "בכוונה תחילה" כהגדרתו בסעיף 301 כנוסחו לעיל, וכולל שלושה רכיבים מצטברים: רכיב "ההחלטה להמית", רכיב "הדם הקר" - ללא קיומו של קנטור, ורכיב "ההכנה".

26. אחלק את הדיון לשלושה חלקים. ראשית אדון ואכריע כיצד נגרם מותה של המנוחה. לצורך כך אתמקד בזירת האירוע, בעדויות ואפנה לחוות הדעת של הרופאים המומחים. בשלב השני, אבחן את שאלת התקיימותו של היסוד הנפשי ביחס לעבירה המיוחסת לנאשם. לבסוף אתייחס לתיקון מס' 137 לחוק תוך בחינת החיקוק המקל.

סיבת המוות

27. התביעה גורסת כי הנאשם גרם למות המנוחה בחניקתה באמצעות כרית. הנאשם טוען כי מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מכשל לבבי הנובע מתחלואיה. בהקשר זה הונחו בפנינו חוות דעת הרפואה המשפטית מטעם התביעה וחוות דעת רופא מומחה מטעם הנאשם, באשר לסיבת מותה של המנוחה.

המסקנה העולה מחוות הדעת של ד"ר קוגל וד"ר קריספין, כפי שנסקרו לעיל, כי מותה של המנוחה נגרם, קרוב לוודאי, בעקבות חסימה של דרכי הנשימה וחנק. מסקנה זו מבוססת, בין היתר, על הבדיקות בזירת האירוע לרבות בדיקה חיצונית של המנוחה בזירה, על נתיחת הגופה וניתוח הממצאים. פרופ' אלדר גרס, לעומת זאת, כי מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מהפרעת קצב קטלנית, וכשל הלב הביא למותה.

הכרעה בין חוות הדעת

28. ד"ר קריספין נשאל לגבי השפשופים שצוינו בחוות דעתו, אם יתכן שהם נבעו מפריחה בעור המנוחה אותה נהגה גם לגרד. ד"ר קריספין השיב כי לא ניתן לקבוע את המנגנון הספציפי של כל פצע שפשוף ויתכן כי פצע שפשוף קטן יכול להיווצר מגירוד עצמי אך כמות פצעי השפשוף סביב הפה והאף פחות מתאימה לפריחה סבוראית וגרד בעקבותיה. בהמשך חקירתו הנגדית נשאל ד"ר קריספין עוד בהקשר זה:

**"ש. האם באוזניים, בפנים, באף, היה איזשהו נזק? על פי הדו"ח אני לא רואה שהם נפגעו.
ת. [מעין], ישנם תתי-סעיפים שבהם מתוארים פצעי שפשוף באזור האף.**

ש. אני מדבר על נזקים, דבר שנפגע כתוצאה מלחץ או משהו, נפגע האף או נפגעו הפנים או משהו.

ת. אז אני ממשיך [מעין], יש פצעי שפשוף בלחיים, בשתי הלחיים, בעור האף ומוקד התייבשות עור בשפה העליונה. דווקא מוקד התייבשות עור מתאים יותר ללחץ שגורם ליציאת נוזלים מהעור והתייבשות שלו ולא לשפשוף, וזה בתשובה לשאלתך. (עמ' 44-45 לפרוטוקול).

29. בחקירתו הנגדית של פרופ' אלדר הוא ציין כי הוא מומחה לרפואת הלב, כי אינו מומחה לרפואה משפטית וכי חוות דעתו הסתמכה לחלוטין על חוות הדעת של ד"ר קריספין. בהקשר זה נשאל פרופ' אלדר:

"ש. ד"ר קריספין, שהוא הרופא המשפטי שניתח את הגופה, הגיש חוות דעת לבית המשפט ת/9, היא הבסיס שעליו כתבת את חוות דעתך. מפנה לעמ' 2 לחוות דעתך, אני רוצה את ההתייחסות שלך למילה "עשויים" - מדוע השתמשת במילה זו?
ת. [מעין], כיוון שזו האפשרות, ז"א כמו שצינתי, אין לי שמץ של מושג ממה המנוחה נפטרה, אני לא יודע. השאלה שעמדה בפניי היא האם הממצאים שהיו בלב של המנוחה יכולים או עשויים להיות הסיבה למותה." (עמ' 100 לפרוטוקול, ההדגשה שלי - א' ק' ב').

בהמשך החקירה השיב פרופ' אלדר כי למעשה לא התמודד עם חוות הדעת הפורנזית של ד"ר קריספין:

"ש. אני רוצה להגיד לך שזו לא השאלה הרלוונטית בתיק, ואני אגיד לך למה - השאלה היא לא אם המנוחה סבלה מבעיות לב, והיא הייתה יכולה למות כתוצאה ממצבה הגופני, יכול להיות שזה נכון, גם המומחה מטעמנו אמר את זה. השאלה שבעיניי הייתה אמורה לעמוד לפתחך בעת שאתה עד הגנה, היא האם המנוחה מתה כתוצאה מתשניק אפקטיבי. זו השאלה שעומדת פה לדין. ת. יכול להיות שזו השאלה שעומדת לדין אבל לא זו השאלה שהמשפחה באה איתה אליי. אמרתי להם שאני לא רופא פורנזי, אני לא מתעסק בגופות. עברתי על החומר הרפואי שהם העבירו לי, אני עברתי על זה והתשובה הייתה כפי שעניתי עליה. אני לא התמודדתי כרופא פורנזי עם חוות הדעת של ד"ר קריספין." (עמ' 102 לפרוטוקול).

30. למעשה פרופ' אלדר אישר כי אין לו כל מחלוקת לגבי הממצאים של ד"ר קריספין לגבי שריר הלב. כאשר התבקש פרופ' אלדר להתייחס לממצאים אחרים בחוות הדעת של ד"ר קריספין, פרופ' אלדר השיב:

"ש. אני מפנה אותך, בין היתר, לעמ' 6. מדוע לא התייחסת לשפכי דם נקודתיים בלחמיות ושפכי דם תת-עוריים בעור הפנים?
ת. [מעין], לחמיות זה בעיניים ועור הפנים זה בפנים. אני לא מסוגל להביע דעתי בנושא.

ובהמשך:

"ש. אתה נחשפת לגרסת הנאשם?
ת. אפילו אני לא זוכר אבל יכול להיות. לא התייחסתי לזה בכלל לנסיבות של המקרה.

ש. אם היינו נמצאים בסיטואציה תיאורטית שבה נמצאה גופה, נגיד הגופה של המנוחה, שמספר כדורים ירויים בראשה או שגרונה משוסף או כל תסריט נוראי אחר, והיית מקבל את נתיחת הגופה - האם היית מגיע לאותן מסקנות כפי שהגעת בחוות הדעת שלך?
ת. אם יורים בה בוודאי שלא.

ש. מדוע?

ת. הייתי מניח שסיבת המוות היא ירי בראשה.

ש. אבל זה לא תחום המומחיות שלך.

ת. נכון. את יודעת מה, בואי, אני אתייחס לשאלה. הבנתי את השאלה ואני אתייחס. אני מקבל את הנקודה שלך. הייתי מניח שסביר יותר שסיבת המוות היא ירי בראש.
(עמ' 101 לפרוטוקול).

31. חקירתו הנגדית של פרופ' אלדר מלמדת כי הוא לא התייחס למכלול הראיות ולא לשאלה המהותית והיא מהי סיבת המוות בפועל. פרופ' אלדר לא התייחס כלל לשפכי הדם והשפשופים בפניה של המנוחה - הממצאים החדים אשר הובילו למסקנתו של ד"ר קריספין לפיהם סיבת המוות היא תשניק. פרופ' אלדר העיד כי אין לו מושג ממה המנוחה נפטרה. חוות דעתו של פרופ' אלדר אינה רלוונטית, אין חולק שמצב ליבה של המנוחה לא היה שפיר. השאלה אם ממצא זה הביא למותה. בכדי להשיב על שאלה זו יש לבחון את מכלול הממצאים ובוודאי שאין להתעלם מהממצאים שנמצאו על גופה של המנוחה. בחינה זו לא נעשתה על ידי פרופ' אלדר ולכן אין לקבל את חוות דעתו.

32. לאור מסקנתי זו, חוות הדעת הרלוונטיות הינן חוות הדעת שהוצגו על ידי התביעה. למעלה מהצורך תעשה אבחנה בין חוות הדעת בשילוב מכלול הראיות שהובאו בפנינו. ר' בע"פ 2457/98 **גלעד שמן נ' מדינת ישראל**, פסקה 11 (29.1.2002):

"אין חולק כי על בית-המשפט לתת לחוות-דעתמומחים, ובכללן חוות-דעת מומחים בתחום הרפואי, משקל ראוי. חוות-דעת כאלה הן ראיות המשמשות כלי עזר בעל חשיבות רבה בהתחקות אחר האמת, בפסיקת הדין ובעשיית צדק. עם זאת לעולם נתונה מלאכת השיפוט וההכרעה השיפוטית בידי בית-המשפט ולא בידי המומחים. בית-המשפט הוא הפוסק האחרון הן בשאלות עובדתיות והן בשאלות הרפואיות-משפטיות שעומדות בפניו להכרעה.
...

במובן זה, משקיף בית-המשפט על עדות המומחה ממבט-על, וביכולתו לקבוע כיצד משתלבת היא בפסיפס שיוצרהחומר הראייתי בכללותו. כפי שנקבע לא אחת על-ידי בית-משפט זה, חוות-דעת רפואית, כמו כל חוות-דעת של מומחה, אינה אלא ראייה במסגרת כלל הראיות המובאות בפני בית-המשפט. בית-המשפט רשאי להסתמך עליה אך גם לדחותה, כולה או חלקה, כשהוא מוצא זאת לנכון, בהתאם לשיקול-דעתו".

33. חוות הדעת של ד"ר קוגל ושל ד"ר קריספין מקובלות עלי, הן מתיישבות עם הממצאים בזירת האירוע ועם מעשי הנאשם כמתואר בעובדות כתב האישום ואף כמתואר על ידו. חוות דעתם, עולות בקנה אחד זו עם זו, ונמצאו משכנעות. אשר על כן אני קובעת כי סיבת המוות של המנוחה הנו תשניק כתוצאה מחסימה חיצונית של דרכי נשימתה.

34. חוות דעתו של פרופ' אלדר מטעם הנאשם לא ערערה את הקביעה שסיבת המוות נגרמה מתשניק, כעולה מחוות דעתם של ד"ר קוגל וד"ר קריספין. חקירתו הנגדית של פרופ' אלדר חיזקה את חוות הדעת מנגד, אעמוד על כך בהמשך.

גרימת מותה של המנוחה

35. הנאשם הודה ואף שחזר כי הצמיד את הכרית לפניה של המנוחה אולם טען בעדותו בפנינו שלא גרם למותה. הנאשם שינה גרסאותיו וניסה בעדותו להרחיק עצמו מסיבת המוות. עדותו וחקירתו הנגדית לא הייתה עקבית בנושא הצמדת הכרית לפניה של המנוחה, כאשר לאורך ההליכים הנאשם ניסה לטשטש את המעשה ואת תוצאתו, ויצר סתירות בגרסותיו.

36. בהודעתו המוקדמת אמר הנאשם (כעולה מהתמליל, ההדגשות שלי - א' ק' ב'):

"... חזרתי מחוץ לארץ לפני שלושה שבועות או ארבעה שבועות והיא הטיחה לי בפנים איפה שני הבנים הברחת לי אותם. ללוס אנג'לס בתי שמעה את זה. היא חיה בסרט. כדי שהצעקות לא ישמעו בבית המלון שזה מכובד ניסיתי לסגור לה את הפה לא הייתה לי שום כוונה להרוג אותה ועובדה שגם אחרי שראיתי שהיא נפטרה חתכתי לעצמי את הוורידים לרוע המזל הגיעו מהמלון והצילו אותי כי גם אני רציתי למות אני כבר לא יכולתי יותר לסבול..."

(ת/ב, עמ' 10-11).

"ש. מה קרה לדליה ברצפה?

ת. מה קרה?

ש. אתה אומר שהיא נפלה. זהו? ואז זה נגמר?

ת. כן. היא כל כך צעקה היא כל כך השתוללה שהיא נפלה על הרצפה.

ש. מה עשית לה ברצפה?

ת. ברצפה שום דבר. שמתי את הכרית הזאתי וזהו.

ש. איפה?

ת. זה היה מתחת לראש שלה. שהיא תראה יפה. מי שימצא אותה. אהבתי אותה עם כל הצרות. שמתי לה כרית."

(ת/ב, בעמ' 19).

ובהמשך:

ש. למה לא קראת לעזרה?

ת. מה?

ש. עזרה עזרה יוסי עזרה

...

ת. לא היא נפלה כבר הייתה מתה.

...

ת. תשמע אני אחרי שראיתי אותה הלכתי והתאבדתי. אחרי שעשיתי לה את הנזק שאני לא ידעתי אם היא מתה או לא מתה. לא ידעתי.

ש. עכשיו אמרת שהיא נפלה היא כבר הייתה מתה.

ת. אה... תשמע מה אני יגיד לך.

ש. את האמת.

ת. האמת היא שנפלה ואני הלכתי לאמבטיה לחתוך את עצמי חשבתי שהיא מתה בוא נגיד ככה. בשביל הבושה הלכתי להרוג את עצמי למה כולם היו בהלם. את ראית בעצמך".

(ת/ב, בעמ' 21).

37. בחקירתו הנגדית נשאל הנאשם לפרש הסתירות בין חקירתו הראשונה לעומת גרסתו המאוחרת:

"ש. אתה רוצה להגיד לי שבזמן החקירות סמוך לאירוע אתה עדיין היית בפרץ רגשות ואמרת דברים שהיום אתה לא עומד מאחוריהם, אבל אחרי שנה וחצי אתה בעצם חושב במוחך ומנסה לסדר לעצמך גרסה, הדברים האלה הם יותר נכונים מהתגובות שלך במשטרה? זה מה שאתה אומר היום?

ת. לא

לבית המשפט:

ש. אז מה אתה אומר? התגובות שלך במשטרה היו נכונות?

ת: באותו זמן במצב הגופני שלי זה מה שעניתי במשטרה."

(עמ' 85 לפרוטוקול).

38. כאשר נשאל הנאשם בחקירתו הנגדית לגבי הנחת הכרית, השיב כך:

"לבית המשפט:

ש. איפה עליה? באיזה חלק של הגוף?

ת: בחלק העליון של הגוף. היא יושבה. כל החלק הזה [העד מראה על הפנים והחזה].

ש. את הכרית לאורך או לרוחב?

ת. לרוחב. לרוחב, לאורך, אני כבר לא זוכר, אבל אני פשוט עשיתי והיא המשיכה בדיבורים, ז"א זה לא שקרה איזה מוות מזה שזה, חוץ מזה שאני בא, רוצה להגיד לתובעת, ששום ילד קטן במלחמת כריות או נוער לא מת מזה שנותנים לו עם כרית מכה.

ש. למה הנחת את הכרית על החלק העליון של הגוף?

ת. לא, לא, עם יד שמאל, בגלל הצעקות שלה.

ש. לצורך מה?

ת. שאולי היא תירגע, מה אני יכול לעשות?

ש. אתה התכוונת שהכרית תרגיע אותה?

ת. אני כבר לא ידעתי מה לעשות, אדוני, אני הייתי בפרץ רגשות. אם זה הכרית עשיתי לה ככה שתפסיק לצעוק.

...

ש. לפי המסמכים שאנחנו רואים זה לא נראה שהבאת את הכרית לחלק הקדמי של פניה אלא הנחת את הכרית על ראשה.

ת. אוקיי.

ש. יש הבדל, נכון? הצמדת את הכרית לראשה?

ת. לא, כיוון שעשיתי בתנועת הנפה [מדגים] ואני בשחזור גם הראיתי את זה, היא דיברה אחרי זה, היא דיברה גם אחרי הצעקות, ככה שזה לא אני שחנקתי אותה..."

(עמ' 70-71 לפרוטוקול).

39. גם כאשר עומת הנאשם עם השחזור שביצע, לא עלה בידו לדבוק בגרסה סדורה ומשכנעת. כך, בעדותו ניסה הנאשם לטשטש את העובדות בציינו כי "הניף" את הכרית לעבר המנוחה. הנאשם ציין את הדברים "לאחר שחשב" על כך, והתרשמתי כי שינוי הגרסאות נועד כניסיון לחמוק מאחריות, אולם לאחר שעומת עם חקירתו במשטרה ועם פרטי השחזור שביצע, אישר הנאשם כי אין מדובר בהנפת הכרית גרידא אלא הוא למעשה אחז בכרית בשתי ידיו והצמידה לפניה של המנוחה:

"ש. אני רוצה להראות לבית המשפט חלק מהשחזור ואח"כ להראות לך, כמובן, את האופן שבו אתה מדגים איך כיסית את פניה עם הכרית, ואני רוצה את ההתייחסות שלך. ת/13ב' קובץ 3 החל מדקה 20:48 ועד 26:00.

ת. הייתי נראה יותר טוב מהיום.

ש. אני רוצה שתתייחס למה שצפית בשחזור שלא בדיוק עולה בקנה אחד עם הדברים שאמרת לבית המשפט.

ת. אני חושב שזה אותו דבר.

לבית המשפט:

ש. בשחזור הראית שבלחץ לא גדול הנחת לה את הכרית על הפנים, בדיון כאן אמרת "הנפה".

ת. באיזה תאריך היה השחזור? זה חשוב מכיוון שאני רוצה להזכיר לבית המשפט, לכב' השופטים, שאני הייתי חולה אנוש, וממה שאני זכרתי - כי זה מה שאני אומר שם גם - זה בצורה כזאת, זה עשרה ימים או 12 יום לאחר האירוע ששלושה ימים מתוך זה הייתי ללא הכרה"

ש. אתה בעצמך אומר שנראית טוב.

ת. מבחינת משקל, כי אני איבדתי עוד משקל. אחרי שאני כבר הבנתי מה שאני עשיתי באמת הייתה הנפה. זה ששם אני הראיתי ככה, בכל מקרה היא דיברה אם זה ככה או ככה.

ש. מה שהראית לקצין המשטרה שם שאתה מניח את הכרית כך על פניה זה לא נכון?

ת. לפי דעתי, אחרי שאני ישבתי וחשבתי על זה, אני זוכר שזה היה הנפה [מדגים עם יד אחת], הנפתי. אני זוכר גם שיכול להיות שבאיזשהו שלב אני החזקתי את הכרית בשתי ידיים אבל לא על מנת לשים על פניה אלא פשוט להחזיק את הכרית בשתי ידיים. אני ראיתי את השחזור.

ש. לצורך מה היית צריך להחזיק את הכרית בשתי ידיים?

ת. אני גם חולה הייתי, והייתי מאד חלש, ולהחזיק כרית ביד אחת זה היה לי קל, פשוט לא היה לי קל. אני עדיין חולה ואני החזקתי את זה בשתי ידיים. זה לא בגלל שהלכתי לשים עליה את זה בשתי ידיים, ועובדה שהיא דיברה אחרי זה גם דיברה.

...

ש. ממה שראינו בווידאו שאתה שחזרת, בלי להתייחס לעוצמה שאתה אומר שלזה לא היה בעוצמה חזקה, ראינו, בפירוש ראינו, שאתה לוקח את הכרית בשתי ידיים ומצמיד לפניה בשתי סיטואציות של השחזור. לזה אנחנו צריכים לקבל הסבר שאתה יכול לתת.

ת. אני אומר עוד הפעם. ממה שזכור לי שאני הנפתי יכול להיות שבשחזור אני אמרתי מה שאמרתי, אני מזכיר לבית המשפט שזה היה תקופה קצרה אחרי בית חולים, זה מה שבראש שלי וזה מה שאני יכול להגיד. יותר מזה אין לי מה לומר. לא הייתה לי כוונה בכל מקרה.

ש. אתה יכול להיזכר כמה זמן היית עם שתי ידיים על הכרית?

ת. כמה זמן? שניות, הכל שניות, כי היא המשיכה לדבר והמשיכה לצעוק. זה לא שחיכיתי והמתנתי, זה לא. עובדה שהיא קמה אחרי זה והיא הלכה. זה עובדה גם. כל מה שקרה קרה במיטה, לא קרה במקום אחר. אני מצאתי אותה מופתע על הרצפה. אני בעצמי מצאתי אותה מופתע, ובדקתי את חום גופה כמה פעמים, היא הייתה מעולפת. אני פעם ראשונה שמעתי על מותה וזה היה בבית החולים מפי הזקין או השומר או השוטר שהיה שם. לא ידעתי את כל זה, כי זה כבר קרה,

העלפונות האלה, כבר קרו."

(עמ' 75-77 לפרוטוקול).

40. גם בהקשר לתגובת המנוחה לאחר הצמדת הכרית לפניה, התקשה הנאשם לשמור על גרסה אחידה ומשכנעת. מחד, ציין הנאשם כי המנוחה השתוללה וצעקה, ולמצער, דיברה כל הזמן, אך בתיאורים קודמים שמסר, ציין שלאחר הצמדת הכרית לפניה היא לא דיברה:

"ש. מפנה אותך ל-13'א' עמוד 8, ש' 38, כששואלים אותך כיצד היא הגיבה כששמת עליה את הכרית השבת [מצטט],

ת. [מעין], בש' 13 מה שאני אמרתי "...אבל היא היתה מדברת וצועקת..." [מצטט], בש' 26 זה שמצלם אומר "בזמן שהכרית על הפנים שלה..." [מצטט] עכשיו, העניין הוא שלדבר זה לא להוציא הגה, הכוונה שלי. הכוונה שלי היא לדבר כאדם שפוי. זה לא שהיא, זאת אומרת---

ש. אמרת "היא לא דיברה בכלל" [מצטט].

ת. לא, לא. הוא שאל אותי הם היא אמרה "תפסיק" אז לזה אני מתייחס. היא לא דיברה על הנושא של להפסיק. לא אמרתי שהיא הפסיקה להוציא הגה, הלוואי והיא הייתה אומרת לי להפסיק, הייתי מבין שהיא מבינה איפה היא נמצאת. זה לא הכוונה שהיא המשיכה לדבר, בסה"כ היא לא אמרה לי - תפסיק, אל תשים את הכרית".

לבית המשפט:

ש. אבל היא אמרה משהו?

ת. כל הזמן.

ש. אבל אמרת שהיא לא דיברה בכלל.

ת. [מעין], "היא לא דיברה בכלל..." [מצטט], זה הכל, ז"א אני מה שאני הבנתי מהשאלה של התובעת זה לגבי שהיא מגיבה לי לגבי הנושא של הכרית שאני שמתי כאילו. זה מה שאני הבנתי, זה לא שהיא הפסיקה לדבר לגמרי, כי אני כל הזמן בא וטוען שהיא המשיכה לדבר על כל מיני דברים. זה לא רק על דבר מסויים אחר. טוב, מה אני יכול לעשות? הוא שואל, אני עונה, לפעמים אני עונה גם מה שאני מבין מזה."

(עמ' 77-78 לפרוטוקול).

41. בהמשך חקירתו הנגדית נשאל הנאשם לגבי העוצמה שהפעיל בהצמדת הכרית לפני המנוחה. הנאשם ניסה לשנות מגרסתו שעלתה במהלך השחזור שהצמיד את הכרית לפניה בשתי ידיו. תיאור הנפת הכרית שתיאר במהלך עדותו אינו מתיישב עם שטפי הדם והשפשופים שנמצאו על פני המנוחה, ועם ממצאי הרופאים המשפטיים. תיאור הצמדת הכרית לפניה בשתי ידיו כפי שתיאר במהלך השחזור מתאימה יותר לממצאים. אני נוטה להאמין שזו הגרסה הקרובה יותר לתיאור פעולותיו. גם תיאורו של הנאשם לפיו המנוחה התגלגלה במיטה מצד לצד, "הורידה את הראש והרימה

את הראש (פרוטוקול, עמ' 78) מצביע על שימוש בכח מצד הנאשם.

זה המקום גם להוסיף כי מהחומר שהוגש לנו התרשמתי כי הנאשם נחקר על ידי החוקר המשטרתי באופן שקט ורגוע, לא הופעל עליו לחץ מיוחד ואופי החקירה התנהל בדומה לשיחה נינוחה. לא התרשמתי כי נעשתה לנאשם "שטיפת מח" כדבריו, ומסקנה זה אף מתיישבת עם עדות הנאשם לפיה החוקר לא הרים את קולו ונוצרה ביניהם קירבה:

"ש. ב-ת/ב' עמ' 41 ש' 6 אמרת "יכול להיות שהפעלתי כח בהפרזה..." [מצטטת]

ת. תראי, יכול להיות זה אומר הכל. מה זה אומר? שמרוב ששטפו לי את המוח ודיברו ודיברו בלי הפסקה לנסות לשכנע אותי שאני אשם במותה, אז הכל יכול להיות כאילו מבחינת מה שזה. אני יודע שלא גרמתי למותה. זה אני יודע. מסיבות פורנזיות ומסיבות זה שהיא המשיכה לדבר והמשיכה ולא התנגדה ולא אמרה שום דבר "תוציא את הכרית" או משהו, כי זה היה משהו לכמה שניות".

ובהמשך:

"ש. אני שואלת, למה דווקא את המשפט הזה ביקשת לא לכתוב?

ת. כי הרגשתי איתו יחסים אישיים כבר, הוא לא צעק עלי בחקירה, הוא עזר לי, קפה ואוכל ודיבורים, וסיפרתי לו את כל חיי ואמרתי לו את זה כבדרך אגב, לא כמשהו "אל תכתוב".

ש. אל תיתמם.

ת. בסדר, אוקיי."

(עמ' 79-80 לפרוטוקול, ההדגשה שלי - א' ק' ב').

42. מסקנתי היא, אפוא, כי מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מחסימה של דרכי הנשימה וחניקתה. מסקנה זו

עולה מחקירתו של הנאשם. הנאשם אומנם התפתל ומסר גרסאות שונות באשר לעוצמת הנפת הכרית בפניה של המנוחה. בשחזור שעשה בסמוך למקרה תיאר את העוצמה שבה חסם את דרכי הנשימה של המנוחה עם הכרית, אותה אחז בשתי ידיו. מתיאור זה ניסה הנאשם לברוח, אולם זה התיאור שעולה בקנה אחד עם הממצאים האחרים בזירה. לא מצאתי סיבה שבעטיה "ימציא" הנאשם את התיאור הזה בשחזור. גם הטענה שהשחזור בוצע בסמוך לאשפוזו, אין בכוחה לסייע לנאשם משנראה בשחזור בטוח בעצמו, סיפר באופן קוהרנטי, לא מבולבל ולא כמי שמצבו בגין האשפוז פגע בזיכרונו וביכולת השחזור הנאשם מדגים בשחזור רכינה לעבר המנוחה ואחיזת הכרית בשתי ידיו מול פניה של המנוחה. הנאשם תיאר במהלך השחזור את מנגנון הנפילה של המנוחה כשקמה ממיטתה כנראה נתקלה בקיר מול המיטה ונפלה על גבה. החוקר מעמת אותו עם גרסה זו, מדגים לו שאם כך היה הדבר הייתה המנוחה נמצאת שכובה על גבה וראשה לכיוון המיטה ולא כפי שנמצאה, כשראשה מול המיטה. הנאשם מודה שגם הוא לא מצא הסבר מניח את הדעת לכך.

מסקנתי זו נשענת גם על חוות הדעת של מומחי הרפואה המשפטית אותם אימצתי ועל בסיס ראיות התביעה.

קיום קשר סיבתי עובדתי

43. לשם ביסוס קיומו של קשר סיבתי עובדתי בין מעשה הנאשם בהצמדת הכרית ומותה של המנוחה, יש לבדוק האם התנהגות זו של הנאשם מהווה סיבה הכרחית לגרימת תוצאת המוות. לצורך כך נעשה שימוש במבחן "הסיבה בלעדית אין". בהקשר זה נפסק ב-ע"פ 6294/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 85 (20.2.2014):

"הדרישה לקשר סיבתי עובדתי משמעה כי התנהגותו של הנאשם שימשה סיבה מהותית והכרחית, מנקודת ראות פיזית-אובייקטיבית, להתרחשות התוצאה. התנהגות זו אינה חייבת להיות הסיבה היחידה והתכופה להתרחשות המוות, אך עליה להיות בעלת תרומה הכרחית להתרחשות התוצאה הקטלנית".

44. כשהמסקנה היא שמותה של המנוחה נגרם כתוצאה מחניקתה על ידי הנאשם שחסם את דרכי נשימתה באמצעות הכרית, מעשה זה מהווה את הסיבה ההכרחית לתוצאת המוות, ואילו לא ביצע הנאשם את שעשה יש להניח כי קטילת המנוחה הייתה נמנעת. הגם שסוגיה זו הורחבה די הצורך, לא אצא פטורה בלי התייחסות לתזת ההגנה.

45. עד התביעה, ד"ר קריספין אישר בחקירתו הנגדית את שכתב בחוות דעתו, כי בהיעדר סיבת מוות חדה, בעיות הלב מהן סבלה המנוחה יכלו להסביר את מותה. עם זאת ד"ר קריספין התייחס לנושא והשיב:

"ש. ז"א שהלב שלה היה במצב קריטי"

ת. עם זה אני לא מסכים. כפי שאתה אומר היא חיה תקופה ארוכה, קרוב לוודאי חודשים ושנים, עם לב חולה ומצולק, ולראיה היא נשארה בחיים כל התקופה הזו." (עמ' 45 לפרוטוקול).

46. המומחה מטעם הנאשם, פרופ' אלדר, קבע כי הממצאים אשר התגלו בלבה של המנוחה על ידי ד"ר קריספין במסגרת הניתוח לאחר המוות, יכלו להביא למותה. אין מחלוקת בין המומחים כי המנוחה סבלה מתחלואים שונים ובהם מחלות בתחום הלב. בהקשר זה אישר פרופ' אלדר כי גם אם מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מכשל הלב, אזי במעשהו, הנאשם החיש את מותה של המנוחה כמשמעות המעשה בסעיף 309(4) לחוק העונשין, שלשונו:

"309. גרימת מוות - מהי

בכל אחד מן המקרים המנויים להלן יראו אדם כאילו גרם למותו של אדם אחר, אף אם מעשהו או מחדלו לא היו הגורם התכופ ולא היו הגורם היחיד למותו של האחר:

...

(4) במעשהו או במחדלו החיש את מותו של אדם הסובל ממחלה או מפגיעה שהיו גורמות למותו גם אילו לא מעשהו או מחדלו זה;

עמוד 22

"...

וכך אישר פרופ' אלדר:

"לבית המשפט:

ש. האם ברקע הרפואי של המנוחה יכולה להיות אפשרות, ואני אקריא לך מהחוק, בהנחה שיש לנו הוראות אחרות, האם המשפט הבא שאני אקריא יכול להתאים לסיטואציה "...החיש את מותו של אדם הסובל ממחלה או מפגיעה...מחדלו זו... [מצטט].

ת. אני חושב שבהחלט זה המקרה..." (עמ' 102 לפרוטוקול)

47. בהקשר לסעיף 309(4) לחוק העונשין, ראו גם, יעקב קדמי **על הדין בפלילים** חלק ראשון 122 (2012):

"א. ההוראה שבסעיף זה מבטאת את הכלל האומר, כי דין "החשת" (קרי: "הקדמת" מותו של אדם - כדין "המתתו"; ואין נפקא מינה, שהמוות היה בחזקת "בלתי נמנע" בשלב מאוחר יותר, ויהא סמוך ככל שיהיה.

ב. אשר על כן: דין "החשת" מותו של אדם חולה, אשר היה מת גם ללא "מעשה ההחשה" בסמוך לאחר מכן - כדין "גרימת" מותו של החולה; ואפילו נגרם המוות על רקע של בריאות רעועה, כשמעשה ההחשה אך זרז את גרם המוות."

48. כפי שעולה מן המקובץ, כלל המומחים תמימי דעים כי הצמדת הכרית לפני המנוחה מהווה "סיבה בלעדית" ודי בכך בכדי לקבוע כי מעשי הנאשם מהווים סיבה "פיזית" הכרחית לקרות התוצאה. בכך למעשה מסכים גם המומחה מטעם ההגנה שנתמלאו הדרישות לקיום היסוד העובדתי הדרוש לעבירה.

היסוד הנפשי

49. לאחר ששוכנעתי שהנאשם גרם למותה של המנוחה, אפנה לבירור היסוד הנפשי שבעבירה המיוחסת לנאשם. ראשית אבחן האם חזה הנאשם את גרימת התוצאה הקטלנית, וזאת בהתאם למבחנים המשפטיים החלים.

מותה של המנוחה נקבע זמן קצר לאחר שהנאשם חנק אותה באמצעות הכרית. הנאשם בוודאי היה מודע לכך כי בהצמדת הכרית לפניה של המנוחה הוא חוסם את איברי נשימתה ובכך יגרום למותה.

בהקשר לרכיב המודעות נפסק ב-ע"פ 4351/00 **מדינת ישראל נ' אבו-אלהווא**, 334 ג-ד (21.3.2001):

"בהתאם לכך אני סבורה כי בנסיבות רגילות, לשם בחינת המודעות לתוצאה הקטלנית, ניתן לעשות שימוש ראייתי בחזקת המודעות, שלפיה חזקה כי אדם מודע לרכיבי היסוד העובדתי של העבירה שביצע, ובכלל זה אף חזקה כי היה מודע לאפשרות של גרימת התוצאה הטבעית העשויה לצמוח מהתנהגותו. כך, כאשר אדם מתנהג התנהגות פוגענית מן הסוג שיש בו באופן אובייקטיבי כדי לגרום למות קורבנו תוך שהוא מודע לכל היסודות המהווים את הרכיב העובדתי של העבירה, רשאים אנו להניח, בהיעדר ראיה לסתור, כי היה מודע גם לתוצאה הקטלנית."

50. בהתאם לממצאים העובדתיים, יכול וצריך היה הנאשם לצפות כי בהצמדת הכרית לפניה של המנוחה, בפרט כאשר מדובר באשה בעלת תחלואים רבים אותם הכיר הנאשם לפרטים - תגרם התוצאה הקטלנית. תוצאה זו אינה חורגת מגדר הצפיות הסבירה בנסיבות העניין (השוו: ע"פ 9723/03 **מדינת ישראל נ' בלזר** (12.10.2004)) וכפועל יוצא מתקיים גם קשר סיבתי משפטי. חניקתו של אדם מובילה לתוצאה הצפויה של המתתו, כפי שהוכח במקרה זה. הגם שסיבת המוות נקבעה כתשניק, לצורך הדיון ולו במישור התיאורטי, אוסיף כי במקרה שבו קורבן העבירה הינו בעל רגישות או מום ("גולגולת דקה") אזי, כידוע, סיכון זה עובר אל התוקף. בענייננו, מחלת הלב של המנוחה הייתה ידועה לנאשם ומשכך גם יש לקבוע קיומה של צפיות סובייקטיבית להתרחשות התוצאה הטראגית של המתתה, גם אילו היה נקבע כי הסיבה למותה היא דווקא כשל לבבי.

ההחלטה להמית

51. לצורך התגבשותו של היסוד הנפשי ביחס לעבירת הרצח המיוחסת לנאשם, יש לבחון את קיומה של ההחלטה להמית. לאחר ששוכנעתי כי הנאשם היה מודע למעשיו וחזה את אפשרות התוצאה הקטלנית, הנני קובעת כי הנאשם חפץ והתכוון להמית את המנוחה. כבר עתה אקדים ואציין כי אין דרישה שההחלטה להמית תתגבש זמן רב לפני המעשה, והיא יכולה להתגבש גם בסמוך לאירוע ואף במהלכו (ר' ע"פ 2507/11 **אוסקר נ' מדינת ישראל**, פסקה כ"ב (30.9.2013), להלן: "**עניין אוסקר**"). הואיל ובמקרים רבים אין אפשרות להתחקות אחר הלך נפשו של אדם, בתי המשפט נעזרים ב"חזקת הכוונה" אשר הוכרה בפסיקה, לפיה, ניסיון החיים והשכל הישר מלמדים כי בדרך כלל אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הנובעות ממעשיו:

"נוכח הקושי להתחקות אחר צפונות ליבו של אדם, ומשהחלטה להמית היא למעשה מחשבה סובייקטיבית של הנאשם, הוכרה בפסיקה 'חזקת הכוונה', אשר 'לפיה אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הנובעות ממעשיו'..." (עניין אוסקר, בפסקה כ"ג).

52. לא עלה בידי הנאשם לסתור חזקה זו. הנאשם טען באופן סתמי כי לא התכוון להמית את המנוחה אלא להשקיטה, באופן שאינו מתיישב עם מעשיו ועם הממצאים. במקרה שלנו, כלל הראיות תומכות ומבססות את המסקנה כי התקיימה בנאשם כוונה להמית את המנוחה, כפי שיבואר להלן.

53. הנאשם סיפר כי בערב האירוע היה שרוי ב"פרץ רגשות" נוכח התנהגות המנוחה. על פי המתואר מצד הנאשם, התנהל בין בני הזוג ויכוח אשר במסגרתו המנוחה השתוללה וצעקה. הנאשם ציין כי רצה להשתיקה ותיאר כיצד פעל לממש את כוונתו זו. אין מחלוקת כי הנאשם הצמיד את הכרית לפניה של המנוחה בעוצמה. התוצאה של חסימת דרכי הנשימה וחניקת אדם ידועה לכל, תוצאה זו צפויה באופן אובייקטיבי ואין ספק כי הייתה צפויה לנאשם באופן סובייקטיבי כאשר המדובר באשה הסובלת מבעיות רפואיות בלתי מבוטלות אשר היו ידועות היטב לנאשם. טיב המעשה אשר בבירור מביא לקיפוח חיים מלמד על כוונת הנאשם. חזקה זו לא הופרכה על ידו (השוו: ע"פ 11578/05 **טלה נ' מדינת ישראל**, פסקה 16 (18.6.2007)). למעשה, המסקנה הבלתי נמנעת היא כי הנאשם החליט להשתיק את המנוחה לצמיתות וזאת על ידי חניקתה באמצעות הכרית - וכך הוא עשה. הנאשם נמנע מהזעקת עזרה לשם הצלת המנוחה, בין לפי גרסאותיו הראשונות שבהן הודה כי המנוחה מתה, ובין לפי גרסאותיו המאוחרות לפיהן המנוחה איבדה הכרתה. כך או כך, הימנעותו המודעת של הנאשם מקריאה לסיוע עבור המנוחה מחזקת את המסקנה כי חפץ במותה.

54. מכתבי הפרידה: מכתבי הפרידה אותם כתב הנאשם מצביעים על כך כי הוא המית את המנוחה בהחלטה מחושבת מראש. המכתבים משקפים הודאה ברצון הנאשם להמית את המנוחה ואת עצמו.

את המכתב הראשון קרע הנאשם והוא נמצא בפח האשפה. לדברי הנאשם, נוסח המכתב לא ענה לצרכים שלו (ת/3א, עמ' 62 ש' 21) והנוסח השני נכתב מיד בסמוך. שני המכתבים בעלי מבנה דומה - פותחים במילים "בצער רב", ממשיכים בהתייחסות לתחלואי הזוג ולקשיים, מתייחסים להפסקת החיים וכוללים בקשת סליחה.

55. המכתב הראשון נוסח בלשון רבים: "**בצער רב אנו הולכים מהעולם**" ולכאורה יתכן כי נכתב לפני חניקת המנוחה. המאשימה לא סתרה את טענת הנאשם לפיה המכתבים נכתבו עובר לניסיונו האובדני, הגם שלשונם עשויה להצביע כי נכתבו בשלב מוקדם יותר ולפני מות המנוחה. בתזמון כתיבת המכתבים אין לשנות מהמסקנה כי הנאשם גמל בלבו להמית את המנוחה. המכתב השני נכתב בלשון יחיד, והנאשם הסביר שוני זה בכך שבתורכית אין הבדל יחיד ורבים. הנאשם דובר עברית רהוטה וקולחת ולא שוכנעתי מהסברו זה. במכתבו השני כתב הנאשם כי "**נאלץ לבצע פעולה זאת בצער רב ומסיים את חיינו**", ופירט כי הוא חולה ללא תקנה, הוא מטפל שנים ארוכות באשתו חולת הנפש ולא יכול יותר, ונפרד בדרך הקשה הזו. תוכן מכתבים אלו סותר את גרסת הנאשם, שסבר שהיא התעלפה ולא ידע שמתה, ששמע לראשונה שהיא מתה מהזקיף בבית החולים וכיוצ"ב גרסאות שונות שמטרתן אחת, להרחיק עצמו מביצוע

המעשה.

- 56.** המסקנה החד-משמעית העולה מלשון המכתבים היא, כי הנאשם החליט להמית את אשתו ולאחר מכן ביצע ניסיון אובדני. הנאשם כתב במפורש כי הוא מסיים את חיי הזוג ואף נימק את החלטתו כאמור. גרסתו של הנאשם כי אשתו הייתה בחיים כאשר ניסה לשים קץ לחייו, לא זו בלבד שאינה נתמכת בראיות אלא שהיא נסתרה על ידן. הנאשם חנק את אשתו למוות, והותיר מכתבי פרידה המתייחסים למות שניהם, בין שנכתבו לפני המתת המנוחה ובין שלאחריה.
- 57.** צרוף אמרות הנאשם במסגרת הודעתו (ת/2) המצביעים על ידיעתו בזמן אמת כי המנוחה מתה (המובאות לעיל), והמכתבים מהם עולה בלשון ברורה כי הנאשם אחראי לקיפוח חיי המנוחה - גם מצביעים על כך כי גרסתו המאוחרת של הנאשם לפיה לא ידע כי המנוחה מתה, בשקר יסודה. צבר הראיות העומד לחובת הנאשם מספיק להרשעתו כבר בשלב זה. אציין למעלה מן הצורך כי שקרי הנאשם מהווים אף הם נדבך ראייתי הנזקף לחובתו (השוו: ע"פ 6813/16 נחמני נ' מדינת ישראל (17.9.2018)).

מדוע ניסה הנאשם לשים קץ לחייו?

- 58.** הנאשם נשאל במסגרת עדותו מדוע ביקש לשים קץ לחייו והשיב כי היה בפרץ רגשות, לא חשב להזעיק רופא שיטפל באשתו וחש אובדנות.

"לבית המשפט:

ש. רצית לשים קץ לחייך, מה חשבת?

ת: זה מכיוון שהיא הייתה מעולפת, כב' השופט, אני באיזשהו מקום נשברתי בגלל המצב הגופני שלי גם, ואמרתי שגם אם היא תתעורר ואיך שהיא תתעורר שאני לא אעמוד, שאחיה ובתי וכולם אומרים שאנחנו לא יכולים לטפל בה, אז שאני לא אעמוד במצב הדבר הזה. אולי לא כל בן אדם רגיל חושב ככה, אולי אם אני הייתי בריא יותר הייתי חושב אחרת, אני שלושים שנה לא ויתרתי ודאגתי לה ולכל מחסורה, ואני אתחיל עכשיו להזמין רופא..."

(עמ' 66 לפרוטוקול, ההדגשות שלי - א' ק' ב').

- 59.** בהמשך ציין הנאשם, במסגרת חקירתו הנגדית, כי למעשה הצליח לגרום למנוחה להנמיך את צעקותיה - לשמחתו. אם נקבל הסבר זה הרי שלשיטתו, ניסיונותיו להשקיט את המנוחה נשאו פרי ואין כל סיבה כי בשלב זה ייטול את חייו שלו.

"ש. איך המנוחה הגיבה לזה שאתה חסמת את פיה עם הכרית?

ת. המשיכה לצעוק ולאט לאט הורידה את הצעקות, אני שמחתי שהפסיקה לצעוק, לא שהיא דיברה דברים הגיוניים אבל לפחות לא צעקה, וזה מה שאני ניסיתי להשיג באותו מעמד, לפחות לא צועקת".

(עמ' 77 לפרוטוקול).

אולם הנאשם העיד "באותה נשימה" (לעיל) כי המנוחה לא דיברה לאחר הצמדת הכרית לפניה. גם מעדותו לעיל - "אם תתעורר" יש ללמוד כי לא זו בלבד שהמנוחה לא דיברה, הרי שהיא לא הייתה בהכרח והמסקנה הבלתי נמנעת היא כי בשלב זה קופד פתיל חייה.

60. הנאשם סיפר כי היה האדם היחיד אשר דאג למנוחה ורק הוא היה מסוגל לדאוג לה ולטפל בה, וכך עשה משך כל השנים. התבטאויות אלה אינן עולות בקנה אחד עם גרסתו לפיה החליט לשים קץ לחייו מחוסר תקווה (ת/3א) כאשר מנגד, הוא מפקיר את המנוחה כשהיא נותרה בחיים, ומטיל על בני משפחתו, עליהם גונן, את הטיפול במנוחה. כללם של דברי הנאשם, מעשיו ומכתביו מלמדים כי קצה נפשו מהטיפול באשתו ויש בתחושת המיאוס שהשתלטה עליו להסביר את המניע להחלטתו לסיים את חייהם (אעיר כי קיומו של מניע אינו נדרש כדי לבסס הרשעה בפלילים, עיינו למשל ע"פ 8267/04 **ברוד נ' מדינת ישראל**, פסקה 43 (25.3.2010)).

61. מכתבי הנאשם מתיישבים עם טענת המאשימה כי מותה של המנוחה והניסיון האובדני של הנאשם שזורים זה בזה ושניהם הנם, הלכה למעשה, תולדה של החלטת הנאשם לסיים את חיי שניהם, כפי שאף עולה מהמכתבים.

יסוד ההכנה

62. בחינת העובדות מלמדת כי גם יסוד ההכנה מתקיים. אין כל מחלוקת כי הנאשם הצמיד את הכרית לפניה של המנוחה. לצורך מילוי יסוד ההכנה לא נדרש כי הנאשם יצטייד ב'מכשיר' ההמתה זמן ניכר מראש, ועצם לקיחת הכרית והשימוש בה לצורך המתת המנוחה ממלא את דרישת ההכנה כאמור, הלכה מושרשת היא כי החלטת ההמתה יכולה להתגבש גם כתוצאה ממריבה שלא נצפתה מראש (עיינו והשוו: ע"פ 2534/93 **מליסה נ' מדינת ישראל**, פסקה 15 (31.3.1997)). זאת ועוד, "יסוד ההכנה יכול לבוא אף בצמוד למעשה ההמתה, ואף להיבלע בתוכו" (ע"פ 2760/14 **אוחיון נ' מדינת ישראל**, פסקה 69 (7.10.2015)).

אוסף למעלה מן הצורך כי אף אם הייתה עולה מצד הנאשם הטענה כי המריבה הייתה 'ספונטאנית' ובכך לא מתמלא יסוד ההכנה - הרי שדינה היה להידחות. כך נפסק בעניין ע"פ 2333/17 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 12-13 (2.12.2018), שם גם נקבע כי "בית משפט זה חזר ושנה כי יסוד ההכנה עשוי להתגבש במגוון נקודות לאורך ציר ההתרחשות שקדם למעשה ההמתה, ולעתים אף במובלע בתוך המעשה עצמו, וכחלק בלתי נפרד ממנו".

ודוק. בענייננו הנאשם דווקא ציין שצפה כי המנוחה תאבד את שלוותה באותו ערב:

"ש. כשאמרת "אני יודע שתבוא היסטריה" [מצטטת], מה זו היסטריה?

ת. היסטריה, שבן אדם לא יודע מה לעשות, הולך ובא, צועק דברים. היא עשתה לי את זה כמה פעמים באיסטנבול. מה זה היסטריה? זה בן אדם שהוא לא מתנהג בצורה נורמלית, אבל עד כדי מה היא תעשה מעל ומעבר? את זה לא יכולתי לצפות. זו הסיבה שדיברתי עם אחותי ובתי.

ש. מעל ומעבר למה אתה מתכוון?

ת. מעל ומעבר, הצעקות שלה היו בלתי נסבלות וההשתוללות שלה במיטה מצד לצד. אני לא ידעתי איך לאכול את הדבר הזה, ידעתי רק דבר אחד - שהיא הולכת לבי"ח פסיכיאטרי ואולי עשיתי טעות שלא לקחתי את המזוודה בבוקר ושמתי אותה במונית וחזרתי ושישברו את הראש. זו הטעות שלי. אבל מהרגע שבית חולים איכילוב עמל להחזיר אותי לחיים אני נלחם על שמי הטוב. יותר מזה לא נשאר לי."

(עמ' 67-68 לפרוטוקול).

היעדר קנטור

63. היעדר קנטור הנו יסוד נוסף בעבירת ההמתה. המתהבעקבות קנטור בתכופ למעשה עשויה לגלם אשמה מופחתת. לא מצאתי כי במקרה זה בהתנהגותה של המנוחה התקיים יסוד הקנטור במובנו הסובייקטיבי או האובייקטיבי. הנאשם לא העלה טענה זאת להגנתו, יחד עם זאת משלא הודה שהוא זה שהביא למותה של המנוחה, נוכח העובדה שלא היה מיוצג, ולאור חומרת העבירה מצאתי לנכון לדון בסוגיה זו.

64. הגעתם של מעשים לדרגת קנטור מחייבת התגרות בדרגה גבוהה עד כדי כך שתביא להפחתת אשמה כתוצאה מתגובה אמוציונלית של קטילה. נקבע לא אחת כי היד לא תהיה קלה על ההדק ומבחן הקנטור לא יתמלא בקלות. בהקשר זה נפסק ב-ע"פ 1426/12 מוזפר נ' מדינת ישראל, (7.1.2014), בפסקה 3 לפסק דינו של כב' הש' סולברג:

"פשוט וברור כי חמת זעם לא יכול שתשמש צידוק להריגה; אך ברי גם כי כשל אנושי הנובע מהשפעת הרגש על יכולת השליטה, גורע נתח מסוים מן האשם (ראו מאמר מקיף מאת ד"ר אוהד גורדון, "נוסחת הקנטור" משפטים מד 159 (תשע"ד)). מדיניות משפטית ראויה לתחשב במגבלות בן אנוש, אך לא תאפשר לכעס ולחמה, לעלבון ולמצוקה, לשמש כתריס בפני מיצוי הדין עם שופכי דמים."

65. לדברי הנאשם, המנוחה צעקה, צרחה, התגלגלה במיטה והשתוללה. איני סבורה כי מעשים אלו עולים כדי

קנטור שעלול להוביל אדם סביר להגיב במעשה קטילה. בנסיבותיו של הנאשם, היו בפניו מגוון אפשרויות לתגובה. אף אם אניח לטובתו כי כתפיו עייפו מהמעמסה שבטיפול ברעייתו המנוחה, הדעת סוברת כי היה מקום לאפשר לה לקבל טיפול, כזה או אחר, בסיוע גורמי הטיפול, ולא להשתיקה לצמיתות.

לסיכום נושא זה, הנאשם הביא למותה של המנוחה בכוונה תחילה. מכל האמור עולה שהתקיימו הן היסוד העובדתי והן היסוד הנפשי הנדרשים להרשעה בעבירה בסעיף 300 לפי סעיף 301 - לחוק הקודם.

החיקוק המקל - לאחר התיקון ("הדין החדש")

66. בתאריך 10.7.2019 (להלן: "**יום התחילה**") נכנס לתוקף תיקון מס' 137 לחוק העונשין, העוסק בעבירות המתה. עמדת המאשימה, כי לו העבירה הייתה מבוצעת לאחר יום התחילה, לא ניתן היה לייחס לנאשם עבירה של רצח בנסיבות מחמירות, כמשמעו בסעיף 301א לחוק, אלא את החיקוק המקל עם הנאשם הקבוע בסעיף 300(א) לחוק אשר בצדו מאסר עולם כעונש מרבי.

67. הוראות המעבר שבתיקון חלות בענייננו, סעיף 25(ב) לחוק חוק העונשין (תיקון מס' 137), התשע"ט-2019, המורה כדלקמן:

"על עבירה שבוצעה לפני יום התחילה וטרם ניתן פסק דין חלוט בעניינה יחולו הוראות סעיף 5(א) לחוק העיקרי; לעניין זה, בבואו לקבוע מהו הדין המקל על העושה, יבחן בית המשפט את מלוא ההסדר הקבוע בחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה לעומת ההסדר שהיה קבוע בחוק העיקרי לעניין גרימת מוות ערב יום התחילה (להלן - הדין הישן)."

וסעיף 5(א) לחוק מורה כי:

"נעברה עבירה ובטרם ניתן פסק-דין חלוט לגביה, חל שינוי בנוגע להגדרתה או לאחריות לה, או בנוגע לעונש שנקבע לה, יחול על העניין החיקוק המקל עם העושה; "אחריות לה" - לרבות תחולת סייגים לאחריות הפלילית למעשה."

68. העבירה המיוחסת לנאשם בוצעה לפני יום התחילה של תיקון מס' 137 לחוק העונשין ולפיכך עלינו לבחון את מלוא ההסדר הקבוע בחוק לעניין גרימת מוות, בהשוואה להסדר הקודם שהיה קבוע בחוק ערב יום התחילה. בהתאם לכך ועל פי הוראת סעיף 5(א) לחוק העונשין, יחול החיקוק המקל עם הנאשם.

69. כתב האישום אשר הוגש נגד הנאשם ייחס לו עבירה של רצח בכוונה תחילה, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין. עמדת המאשימה היא כי לא ניתן היה לייחס לנאשם עבירה של רצח בנסיבות מחמירות, כמשמעותה בסעיף 301א לחוק לו העבירה הייתה מבוצעת לאחר יום התחילה. אשר על כן, יש לייחס לנאשם את החיקוק המקל עמו, הקבוע בסעיף 300(א) לחוק לאחר תיקון מס' 137, אשר בצדו מאסר עולם כעונש מרבי שאינו עונש חובה.

התוצאה

אירית קלמן ברום, שופטת

המאשימה הוכיחה למעלה מכל ספק סביר כי הנאשם גרם למותה של המנוחה בכוונה תחילה, ומשכך יש להרשיעו בעבירת רצח לפי סעיף 300(א) לחוק, שדינה מאסר עולם כעונש מרבי.

השופט ר' בן-יוסף - אב"ד:

רענן בן-יוסף, שופט - אב"ד

הנני מסכים לניתוחה של חברתי את הראיות שבאו בפנינו בפרשה זאת ואצרף את דעתי לדעתה כי הוכח על-ידי המדינה כי הנאשם רצח את המנוחה, אשתו דליה ברוך ז"ל ולכן יש להרשיעו בעבירה על פי סעיף 300(א) לחוק העונשין המתוקן.

השופט א' הימן:

אני מסכים.

אברהם הימן, שופט

אשר על כן, הוחלט פה אחד על דעת כל חברי המותב, להרשיע את הנאשם בעבירת רצח על פי סעיף 300(א) לחוק העונשין.

ניתנה והודעה היום, י"ח אב התשע"ט, 15 אוגוסט 2019, במעמד הצדדים.

אברהם הימן, שופט

אירית קלמן ברום,
שופטת

רענן בן יוסף, שופט
אב"ד